

ESPAI D'OPINIONS**Nº337**
Novembre 2013**Llorenç Pou Garcias****Professor d'Economia
Aplicada de la UIB**

TURISME: UNA TEMPORADA HISTÒRICA?

Des del Govern s'ha manifestat que la temporada turística d'enguany ha estat "excel·lent", "assolint nivells històrics". No obstant, aquesta visió no és compartida per tots els sectors turístics, com ara el de l'oferta complementària, ni els sindicats. En aquest sentit, no deixa de sobtar que les estadístiques del govern assenyalin que el PIB balear es troba pràcticament estancat: un creixement interanual del 0,3% en el segon trimestre d'enguany. Es podria argumentar, amb raó, que això es deu a la profunda recessió que encara viuen la resta de sectors econòmics. Però i si les dades turístiques no fossin tan bones i, sobretot, tan excel·lents des d'una perspectiva històrica?

Per analitzar aquesta qüestió proposo revisar una sèrie d'indicadors turístics: les pernoctacions realitzades (que inclouen tant l'evolució del número de turistes com el de la seva estada mitjana), l'ocupació laboral, l'estacionalitat (mesurada en termes de pernoctacions) i la rendibilitat (mesurada com a quocient entre la despesa turística total i el nombre de dies treballats pel global de treballadors del sector). Les dades turístiques es refereixen al turisme que s'allotja en establiments reglats i provenen de l'Institut de Estudios Turísticos (IET), mentre que les laborals són les publicades pel Ministeri d'ocupació. En tots els casos les dades corresponen al període gener-setembre, que és el darrer mes amb dades turístiques publicades per al 2013.

Quant al nombre de pernoctacions, és cert que el 2013 ha estat un millor any que el 2012, ja que s'han registrat 60.306.986 pernoctacions en l'acumulat gener-setembre, amb un creixement del 2,2%. Però són unes dades històriques?. Si ens anam enrere fins al 2004, primer any amb dades homogènies de l'IET, resulta que el total de pernoctacions fou de més de 67 milions de pernoctacions. Aquesta diferència, que es manté en altres anys, ens indica que fa una dècada érem capaços de captar moltes més estades turístiques que no pas ara. Fins a un 11,4% més.

Un segon indicador interessant és el dels llocs de feina generats. Novament, les dades d'enguany són positives, ja que el sector turístic ha aconseguit crear un 4% més de llocs de treball que en el 2012. Si comparam les dades del 2013

amb les del referit any 2004, aleshores el turisme ha aconseguit crear gairebé 13.000 llocs de feina. El problema és que pràcticament tots aquests llocs de feina s'han creat en temporada alta. De fet, l'estacionalitat no ha deixat d'augmentar. L'any 2004 el 71,5% de les pernoctacions es registraren entre els mesos de juny i setembre. En el 2013, aquest percentatge havia pujat fins al 77%. En altres paraules, la temporada és de cada vegada més curta i això provoca que els nous llocs de treball no sols tenen una menor durada, sinó que, per extensió, no poden gaudir de millors condicions socials, com ara l'accés a les prestacions contributives d'atur o el tema de les pensions. Resulta descoratjador observar com entre els mesos de gener a març i novembre a desembre, el nombre de treballadors sigui ara el mateix que a finals de la dècada dels noranta.

El darrer indicador per reflexionar és el de la despesa turística per treballador i dia, que ens aproxima a la rendibilitat obtinguda. L'any 2004, per cada dia treballat es generaren 334,8 euros. En canvi, deu anys després, la rendibilitat havia davallat fins als 313,3 euros, un 6,5% menys en termes nominals. En el 2012 el seu valor fou de 312,3 euros.

Tot plegat, aquests indicadors ens plantegen que si bé les dades de conjuntura turística ens situen a curt termini en un entorn de millora, també és cert que des d'una mirada més llarga ens palesa problemes estructurals seriosos. En cap cas estam davant dades qualificables com a històriques.

Aquestes línies no pretenen ésser una crítica a un govern concret, ja que els problemes venen de lluny. Però el que tampoc ha de fer cap govern és amagar el debat sobre política turística amb l'excusa que les dades conjunturals no són dolentes. Al contrari, els resultats dels darrers anys ens permeten plantejar els canvis en la política turística amb una mica més de marge. Tanmateix, les dades ens assenyalen que patim seriosos problemes estructurals. En molts d'aspectes estam pitjor que fa deu anys. I això és una evidència que no s'ha d'amagar. El llistat de problemes és llarg i sobrepasa les possibilitats d'aquestes línies. Alguns d'ells es relacionen amb el posicionament de les Balears envers els seus competidors de la mediterrània, el fracàs en la desestacionalització, la precarització laboral (extensió dels contractes a temps parcial, la conversió de treballadors indefinits a fixes-discontinus-més de 2.500 en els dos darrers anys-, externalització de plantilles i reducció dels drets socials-prestacions per atur, etc.-) o la lluita per la despesa turística total entre, d'una banda, uns tour-operadors de cada vegada més concentrats i poderosos, i, de l'altra, els sector turístic balear, on dins d'aquest també hi ha una lluita entre el diferents subsectors.

Els problemes del sector turístic són molt amplis i profunds. La primera passa per cercar solucions és encertar la diagnosi i compartir-la entre tots. Si començam amb afirmacions esbiaixades, com ara que la temporada ha estat històrica, fem la primera passa per esgarrar les polítiques turístiques. D'altra banda, crec que comença a ser hora que els polítics balears entenguin que les polítiques laborals -per exemple en termes de prestacions per atur i de regulació dels fixos discontinus- són fonamentals en una economia cada vegada més estacional com les Balears. Moltes de les possibles polítiques

turístiques i el benestar dels nostres treballadors podrien restar condicionades pel que es decideixi en l'àmbit laboral. Ens hi jugam molt tots.